

WAKEND OVER GOD

Joost Zwagerman

Wakend over God

Gedichten

Hollands Diep

© Joost Zwagerman, 2015
© Nederlandse uitgave: Hollands Diep, Amsterdam 2016
© Omslagfoto: Guardian News and Media, Ltd
Omslagontwerp: Brigitte Slangen, Nijmegen
Typografie: Perfect Service, Schoonhoven
Foto auteur: © David van Dam

ISBN 978 90 488 2965 1
ISBN 978 90 488 2966 8 (e-book)
NUR 306

www.hollandsdiep.nl
www.overamstel.com

OVERAMSTEL
uitgevers

Hollands Diep is een imprint van Overamstel uitgevers bv

Alle rechten voorbehouden.

Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd en/of openbaar gemaakt door middel van druk, fotokopie, microfilm of op welke wijze ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

‘En van de weeromstuit kreeg ik ineens een geweldig idee voor een nieuwe dichtbundel. De laatste keer dat ik dat meemaakte was met *Roeshoofd hemelt*, zelf vind ik dat een van mijn beste boeken.

Ik heb de bundel letterlijk in een soort koortsachtige roes in een tijdsbestek van een maand of twee geschreven.’

– Joost Zwagerman in *HP/De Tijd*,
gepubliceerd op 9 september 2015

Contact

Iemand belt mij telkens op, zegt niets,
vaag hoor ik een verre ademtocht,
het kan de mijne zijn, maar ook die
van de ander, die hardnekkig zwijgt.
Ik leg weer op. Ben nu een man
die vreemde telefoontjes krijgt.

De display toont een nummer
met de code van een land dat ik niet ken.
Ik toets terstond, een voicemail klinkt.
‘Hallo met God, Ik ben er niet.
Laat naam noch boodschap achter,
Ik bel nooit terug. Leef rustig verder,
wacht desnoods tot piep, maar zwijg.’

Prompt word ik door de beller toch teruggebeld.
Weer hoor ik niets, hooguit die vage adem.
Ik ben de man die stil zijn hartslag telt.

Ooit bel ik Hem terug en zeg dan
wél iets na de piep. Dat doe ik niet meteen.
Ik wacht tot ik een geheim nummer krijg.

Die dag is nu, contact is hier. Ik toets
het nummer in. Krijg geen gehoor. Hij was me
voor. Hij heeft mijn nummer ingesteld.

Kosmos

Op de achterbank
van mijn ouders' Kever
keek ik naar de polder
en leek de polder eindeloos.

Onze Kever was de kosmos.
We reden nooit ergens naartoe.
We gingen telkens ver en verder weg.
De polder bestreek de hele aarde.
In de Kever ontsprong het Al.
Ontsprong de allergrootste
wegomlegging naar de Melkweg.

Mijn vader zat achter het stuur.
Mijn moeder keek soms achterom.
De auto reed, de wereld deinde.
Ik was jong. Zelfs één autorit
kende geen einde. Tijd was altijd
eender. Steeds dezelfde lange duur.
Al het kleine was al groot,
het grote grenzeloos.

De Kever is inmiddels heel lang niets
en ging de weg van alle schroot.
Er rest alleen het laatste iets,
Gods eindeloze kosmosdood.

Dat alles bij het ouder worden
kleiner wordt was ooit een zegen,
nu een straf. Nergens is nog een
belofte, niets strekt zich nog uit.

grootgeworden wacht ik
als op de achterbank van
mijn ouders' Kever intens
geduldig af. Mij wacht de
grootste eindeloosheid. Stil lig ik
in windselen. Ben omwikkeld
door de onmetelijke uitgestrektheid
van een dichtgetimmerd graf.

In de rulle aarde op het graf
krioelt monolithisch ongedierte.
Ik voel nog de miljoenen kevers.
Alle dieren ballen samen
tot gloeiendheet gesteente.
Een zwarte meteoriet komt
op de klare kosmos af.

Kwijt

Op een fiets met grote
lichtgevende wielen als uit
een stripverhaal uit mijn vaders
en mijn moeders tijd reed ik
zonder zin of doel door een nacht
die maar leek te duren.
Ik was kind en was alleen.
Ik was mijn ouders kwijt.

Zonder handen aan het stuur
en zonder veel benul van
tegenspoed of groot verlies
strelde ik de lichtheid van de wereld.
De stille fiets droeg mij teder
door de tomeloze nacht die
ergens een klein einde kende:
in het rijzen van de ochtend,
bleek gehuld in beweeglijk nevel.

De zon kwam op,
de fiets vervaagde.
Zonder te beseffen
waar ik was besepte
ik dat een boze droom
mij had gedragen naar
waar alles nog veel
bozer was: naar de
ontijd van mijn ouders
die me zwijgend wijzen
op het kind dat ik ooit was.

Dat kind was op een dag
ver van hen weggefietst,
mijn eerste vlucht en hoogverraad,
laat gevolgd door kinderspijt.
Mijn ouders hadden
al die tijd in hun grootste
angst gewoond. Waren
teruggebracht tot vier
straffe, strakke woorden:
ons kind is kwijt.

Nacht na nacht keert nu
die vlucht terug, alsof iemand
steeds het heden saboteert
en mij zachtjes gidst naar wat
me straks te wachten staat:
onmacht in blessuretijd.
Als in een repeterend visioen
moet ik, kind vermomd
in *midlife*, alsnog boete doen.
God, aangemoedigd door
mijn ouders, hijst mij lachend
op een grote fiets met
lichtgevende wielen en
geeft mij een duwtje in de rug.
Dan rijd ik van alles weg
maar zie hoe ik van alles
het meest mijzelf nog achterlaat.
Ik kijk mijzelf vertwijfeld na.
Net als God keer ik nu niet terug.
Zo vergooi ik in de nacht
mijn tijd. Mijn nu bejaarde
ouders vertrouwen blind op God.
Ik besta nog slechts in

een herhalend zelfverwijt.
Tot in mijn laatste nacht
ben ik gekerkerd in een
finale zekerheid: voorgoed
ben ik mijn ouders kwijt.

Thuis

Hee, daar zit er
weer eentje te doen
alsof hij bidt. Niet
dat ik dat zie. Zoals
het hoort heb ik
mijn ogen dicht.

Naast me maakt
mijn moeder nauwelijks
hoorbaar siggeluidjes.
Niet naar mij maar
naar mijn broer. Die
zoals ik het met mijn
beide ogen dicht
dus niet kan zien
naar mijn idee
juist nauwgezet
te bidden zit.
Anderen doen dat
dan weer heel erg niet.
Mijn vader is als
vanouds dwars door
het gemurmel om ons
heen bezig zich los
van God te snurken.
Dat is niet het grote
drama. En lukt ook
niet meteen. Het gezin
kan niet snel uit de
houten bankjes komen.
Onze veters zijn – wie

deed – met die van de ander
stevig vastgeknoopt.
Struikelt viertal heilloos
huiswaarts. Weten we
weer niet wie dat
knap lullig heeft geflikt.
God was het denk ik
niet. Thuis kijk ik – ogen
weerlos open nu –
blootsvoets toe hoe
mijn vader alsnog
de braakbal van de
zeverpreek inslikt.
Nu krijg ik taken
in de maag gesplitst.
Raap knipsels op.
Maak vuurtje. Sla acht
op stiekem hostie
in kleine broekzak links.
Zoiets eet je niet.
Zit vieze kleefrest aan
van volwassenhand,
misschien niet eens
van meneer pastoor maar
wel van die toffe peer
die tijdens hupse Beatmis
handwrijf gitaar speelt
en nooit het benigsteelse turen
heeft verleerd. Haardvuur
liert in huis het huiselijke
niet-begrijpen en niet-weten op:
Hoe men aan die hosties komt.
Hoe je tarwe snel tot plectrum stanst.
Hoe met en in het stille bidden

heel het betere begrip verstomt.
Hoe Gods zegen wordt geperst
in flessen rode wijn en dat zoveel
bloedelozen zoveel flessen rode
wijn straffeloos ontkurken. Hoe
Zijn bloed in roemers lekt. Hoe Zijn
levend lichaam in dood brood
tot doder leven wordt gewekt.

Hee, mijn broer is uitgebeden.
Mijn vader is naar boven toe gegaan.
Mijn moeder ruimt wat rommel op.
Ik denk, waarom doet God dat niet?
Iemand dekt mijn vader toe, mijn
moeder kan niet slapen. Komt
broodnuchter naar beneden. Hoe
leren wij hoe wij moetenmoeten –
hoe wij moetend moeten wiegen?
Bij gebrek aan broer kniel ik voor
haar neer hoewel mijn knielen niet
echt knielen is vanwege huiver, gêne,
beige pleisters op mijn knieën, dus
neem ik maar een onbestemde
houding aan, zoals je in verre landen
sloebers en verdoolden langs hopeloos
onverharde wegen kan zien hurken.
Ik kan mijn moeder weer niet troosten.
Mam, geef mij pappa's virus aan.
Luister niet naar wat er buiten is.
Buiten slaat weer star de wereld aan.
Daar vibreert tot in het gruizig DNA
van de ons omringende ontembaren
een groter, bozer kwaad. Niets helpt.
Niets komt – ontkomt. Mijn moeder

doet haar ogen dicht. Houdt aderen
handen tegen oren. Alles komt
altijd gewoon binnen. Ze hoort
dat God het kwaad inlijft. Hij staat toe
dat slechteriken op ons falen proosten.

Mijn moeder sust. Morgen is er weer
een dag voor deksels nieuwe pleisters
voor mijn tierlantijnen knie. Met een bonsje
valt de nacht. Is nu het huis in rust.
God weet wat ik zo heel graag lust.
Morgen doet Hij niet aan kelk en brood.
Morgen eet ik kaas op crackers. Serveert
Hij glazen melk. Een drie-minuutjesei. Moeders
kusje op de wang. Als toetje hopjesvla.
Eenmaal binnen, in Gods schoongeboende
innerlijk, is ons kerkgezin niet bang.
Secuur ontvlooi ik mijn verwekkers.
God aapt mij steeds in alles na.
Thuis duurt de consecratie levenslang.

Klaar

Al vroeg had ik het wel gehad met God,
let wel: niet met die in Hem geloofden.

Neem alleen al concentratiekampen.
Buchenwald, Treblinka, Auschwitz-Birkenau.

Wat stellen Gods spindoctors daar tegenover?
De glorie van het kleine, de frêle waardigheid

en het basaal vertrouwen van de mens.
Iemand die bij iemand heel lang onderduikt.

Anne Frank die Hem in haar dagboek schrijft.
O lieve God, ik denk aan Jou, ik hou van Jou.

Dat is niet waar. Het is een vrome, laffe leugen.
Aarzelend heeft Anne Zijn bestaan betwist.

Woordvoerders van God kennen geen scrupules.
Hun jubel van het kleine verspreidt alleen maar stank.

God moest echt uit mijn bestaan gewist,
uit naam van Elckerlyc, uit naam van Anne Frank.

Alles

Een toendra in een discotheek.
Een sterrennevel op een vliegenstrip.
De aflat van een hypotheek.
Drie melkwegen boven een uitloopkip.

Chakra's rondom treinstations.
De agenda's van nomaden.
De butsen in veel laadwagons.
Vagina's en binnenin de myriaden.

Kinderen en al hun smoesjes.
Het oogwit van een adelaar.
De textuur van plastic hoesjes.
Bruin speeksel van een bedelaar.

Men zegt dat God in alles is.
Dat is vrij makkelijk gezegd.
Ik zeg dat God ooit ergens in gevallen is,
in iets onmetelijks. Een oceaan misschien.
Geen getuigen. Niemand heeft gezien
door wie en of God ooit is opgedregd.

Ook ik had het verkeerd. God hield
zich nobel en voorbeeldig schuil
in wat neigt naar klein en allerkleinst.
Vrij naar het vermoeden van *intelligent
design* is Hij vernuftig en subliem uit
het binnenste van elektronen,
quarks of higgsdeeltjes ontpopt. De
kleinste zweem, de grootste knal.

Dat ging goed mis, zó klein bleek
Zijn schuilplaats niet. Een haas werd
afgeschoten en gestroopt. Ingewanden,
botrest en balzak kwamen in een
afvalemmer die op een vuilstort werd
gedropt. God werd daar niet gehoord.
Hij had geen stem. Geluidloos had
Hij Zich voordien diep in de haas,
om precies te zijn in het weke weefsel
van diens linker teelbal weggestopt.

Dus om nou te zeggen dat Hij in alles is.
Wijzelf zijn niet of nauwelijks. Ooft
zijn wij, of anders ongedierte, trippelend
over de koude vloer van Zijn gevangenis.

Korrel

Als Hij dan inderdaad in alles is,
dan ook in zwerfvuil, aangekoekt
op grauw en oud papier van een
verwaaide krant. Welk prinsenkind
raapt die krant dan op, in wiens
hand stamelt Hij, bevlekkend en
tot in extenso zelfbevlekt, over
al het grootse waarover niet,
nooit eens wordt bericht, het
minst nog in die restantenkrant.
Geef mij het geringste teken en
ik zal zachtjes minnend schuren,
tot in de micro-organismen
van nomadisch vuil dat in
de verkeerdste scène is beland,
terwijl intussen telkens weer
de aarde, van zichzelf vervreemd,
autonoom ontkiemt in de
vuistslaggrote kern waar Hij,
losgeweekt van alle zwerfvuil,
misschien altijd al was: in het
allerkleinste woord, de allerlaatste
dood, de allereerste korrel zand.